

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 28 września 2002 r.

w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

(tekst jednolity)

Na podstawie art. 22³ ust. 2 i art. 22⁵ ust. 2 i 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) opłaty za czynności radców prawnych przed organami wymiaru sprawiedliwości, zwane dalej "opłatami";
- 2) stawki minimalne opłat za czynności radców prawnych, zwane dalej "stawkami minimalnymi";
- 3) szczegółowe zasady ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Rozdział 2

Opłaty za czynności radców prawnych przed organami wymiaru sprawiedliwości

§ 2. 1. ⁽¹⁾ Zasądzając opłatę za czynności radcy prawnego z tytułu zastępstwa prawnego, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy radcy prawnego, a także charakter sprawy i wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

2. Podstawę zasądzenia opłaty, o której mowa w ust. 1, stanowią stawki minimalne określone w rozdziałach 3-4. Opłata ta nie może być wyższa niż sześciokrotna stawka minimalna ani przekraczać wartości przedmiotu sprawy.

3. W sprawach, w których strona korzysta z pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, opłaty, o których mowa w ust. 1, sąd podwyższa o stawkę podatku od towarów i usług przewidzianą dla tego rodzaju czynności w przepisach o podatku od towarów i usług, obowiązującą w dniu orzekania o tych opłatach.

§ 3. 1. Przy ustalaniu w umowie opłaty bierze się pod uwagę rodzaj i stopień zawiłości sprawy oraz wymagany nakład pracy radcy prawnego.

2. W przypadkach szczególnie uzasadnionych, gdy przemawia za tym sytuacja materialna lub rodzinna klienta albo rodzaj sprawy, radca prawny może ustalić stawkę opłaty niższą niż stawka minimalna albo zrezygnować z opłaty w całości.

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 2, sąd może, odpowiednio, zasądzić koszty zastępstwa w wysokości ustalonej przez radcę prawnego.

§ 4. 1. Wysokość stawki minimalnej zależy od wartości przedmiotu sprawy lub jej rodzaju, a w postępowaniu egzekucyjnym - od wartości egzekwowanego roszczenia.

2. W razie zmiany w toku postępowania wartości stanowiącej podstawę obliczenia opłat, bierze się pod uwagę wartość zmienioną, poczynając od następnej instancji.

§ 5. Wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w rozporządzeniu ustala się, przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju.

Rozdział 3

Stawki minimalne w sprawach cywilnych, ze stosunku pracy i ubezpieczeń społecznych

§ 6. Stawki minimalne wynoszą przy wartości przedmiotu sprawy:

- 1) do 500 zł - 60 zł;
- 2) powyżej 500 zł do 1.500 zł - 180 zł;
- 3) powyżej 1.500 zł do 5.000 zł - 600 zł;
- 4) powyżej 5.000 zł do 10.000 zł - 1.200 zł;
- 5) powyżej 10.000 zł do 50.000 zł - 2.400 zł;
- 6) powyżej 50.000 zł do 200.000 zł - 3.600 zł;
- 7) powyżej 200.000 zł - 7.200 zł.

§ 6a. 1. Stawki minimalne wynoszą w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego o:

- 1) rozwód i unieważnienie małżeństwa - 360 zł;
- 2) stwierdzenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa - 240 zł;
- 3) przysposobienie - 180 zł;
- 4) pozbawienie, ograniczenie, zawieszenie lub przywrócenie władzy rodzicielskiej oraz odebranie dziecka - 120 zł;
- 5) ustalenie ojcostwa, zaprzeczenie ojcostwa, unieważnienie uznania dziecka oraz rozwiązanie przysposobienia - 240 zł;
- 6) ubezwłasnowolnienie - 240 zł;
- 7) uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu oraz rozstrzygnięcie co do aktów stanu cywilnego - 180 zł;
- 8) rozstrzygnięcie w istotnych sprawach rodziny lub co do zarządu majątkiem wspólnym - 240 zł;

- 9) zniesienie wspólności majątkowej między małżonkami - 360 zł;
- 10) podział majątku wspólnego między małżonkami - stawkę obliczoną na podstawie § 6 od wartości udziału, a w wypadku zgodnego wniosku małżonków - 50% tej stawki;
- 11) alimenty, nakazanie wypłacenia wynagrodzenia za pracę do rąk drugiego małżonka - 60 zł, z zastrzeżeniem ust. 4.

2. Stawki, o których mowa w ust. 1 pkt 1, obejmują również wynagrodzenie od roszczeń majątkowych dochodzonych łącznie, z wyjątkiem roszczeń przewidzianych w art. 58 § 2 i 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, od których pobiera się także wynagrodzenie określone w ust. 1.

3. Stawki określone w ust. 1 pkt 5 obejmują w sprawach o ustalenie ojcostwa również roszczenia majątkowe strony powodowej.

4. Opłaty, o których mowa w ust. 1 pkt 11, ustala się od wartości przedmiotu sprawy, jeżeli obowiązek zwrotu kosztów obciąża osobę zobowiązaną do alimentów lub małżonka, którego wynagrodzenie za pracę ma być wypłacone do rąk drugiego współmałżonka.

§ 7. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw z zakresu własności, innych praw rzeczowych i prawa o księgach wieczystych:

- 1) o stwierdzenie zasiedzenia własności nieruchomości - 50% stawki obliczonej na podstawie § 6;
- 2) o rozgraniczenie - 360 zł;
- 3) dotyczących służebności - 240 zł;
- 4) o naruszenie posiadania - 156 zł;
- 5) o wpis w księdze wieczystej lub złożenie dokumentu do zbioru dokumentów - 120 zł;
- 6) o zniesienie współwłasności - stawkę obliczoną na podstawie § 6 od wartości udziału współwłaściciela zastępowanego przez radcę prawnego, a w wypadku zgodnego wniosku uczestników - 50% tej stawki;
- 7) związanych z korzystaniem z rzeczy wspólnej lub z zarządzeniem rzeczą wspólną - 240 zł;
- 8) o usunięcie niezgodności między treścią wpisu w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym - 50% stawki obliczonej na podstawie § 6 od wartości prawa dotkniętego niezgodnością.

§ 8. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw z zakresu prawa spadkowego o:

- 1) zabezpieczenie spadku, dokonanie spisu inwentarza, odrzucenie spadku, ogłoszenie testamentu i nakazanie jego złożenia, zarządu spadku nieobjętego i wyjawienie przedmiotów spadkowych - 60 zł;
- 2) stwierdzenie nabycia spadku - 60 zł, a jeżeli przedmiotem postępowania jest również ważność testamentu - 360 zł;
- 3) dział spadku - stawkę obliczoną na podstawie § 6 od wartości udziału spadkowego uczestnika zastępowanego przez radcę prawnego, a w razie działu na zgodny wniosek uczestników postępowania - 50% tej stawki.

§ 9. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw o:

- 1) opróżnienie lokalu mieszkalnego - 120 zł;
- 2) wydanie nieruchomości rolnej - 360 zł;
- 3) wydanie innej nieruchomości i opróżnienie lokalu użytkowego - stawkę obliczoną na podstawie § 6 od wartości sześciomiesięcznego czynszu.

§ 10. 1. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw:

- 1) o uchylenie uchwały organu spółdzielni - 180 zł;
- 2) o ochronę dóbr osobistych i ochronę praw autorskich - 360 zł;
- 3) z zakresu postępowania nieprocesowego w sprawie niewymienionej odrębnie - 120 zł;
- 4) o uchylenie wyroku sądu polubownego - 1.200 zł;
- 5) z zakresu postępowania układowego lub upadłościowego - 1.800 zł;
- 6) o uznanie orzeczenia sądu zagranicznego - 240 zł;
- 7) egzekucyjnych przy egzekucji z nieruchomości - 50% stawki obliczonej na podstawie § 6, a przy egzekucji innego rodzaju - 25% tej stawki;
- 8) ze skargi na czynności komornika - 60 zł;
- 9) rejestracji spółki - 1.200 zł;
- 10) rejestracji spółdzielni - 1.800 zł;
- 11) innych rejestracji - 600 zł;
- 12) zmian w rejestrze - 360 zł;
- 13) o zaopatrzenie tytułu egzekucyjnego w klauzulę wykonalności - 60 zł;
- 14) o zwolnienie spod zajęcia rzeczy i praw zabezpieczonych w postępowaniu karnym u osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa przeciwko mieniu - 60 zł;
- 15) o zwrot korzyści uzyskanych kosztem Skarbu Państwa - 60 zł;
- 16) o ustalenie autorstwa projektu wynalazczego - 480 zł;
- 17) o ustalenie prawa do patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji - 600 zł;
- 18) o naruszenie patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji - 840 zł;
- 19) o stwierdzenie prawa korzystania z wynalazku, wzoru użytkowego lub wzoru przemysłowego albo prawa używania znaku towarowego lub oznaczenia geograficznego bądź utraty prawa używania oznaczenia geograficznego - 720 zł;
- 20) o przeniesienie patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji - 840 zł;
- 21) o uchylenie uchwały wspólników bądź akcjonariuszy i o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników bądź akcjonariuszy - 360 zł;
- 22) o wyłączenie wspólnika - 360 zł;
- 23) o rozwiązanie spółki kapitałowej - 360 zł;

- 24) o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu prowadzonym w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej - 150 zł;
- 25) o odszkodowanie lub o zadośćuczynienie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania - 120 zł.

2. Stawki, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 18, nie obejmują opłat od roszczeń majątkowych dochodzonych łącznie.

§ 11. 1. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw z zakresu prawa pracy o:

- 1) nawiązanie umowy o pracę, uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne, przywrócenie do pracy lub ustalenie sposobu ustania stosunku pracy - 60 zł;
- 2) wynagrodzenie za pracę lub odszkodowanie inne niż wymienione w pkt 4 - 75% stawki obliczonej na podstawie § 6 od wartości wynagrodzenia lub odszkodowania będącego przedmiotem sprawy;
- 3) inne roszczenia niemajątkowe - 60 zł;
- 4) ustalenie wypadku przy pracy, jeżeli nie jest połączone z dochodzeniem odszkodowania lub renty - 120 zł;
- 5) świadczenie odszkodowawcze należne z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej - 50% stawki obliczonej na podstawie § 6 od wartości odszkodowania będącego przedmiotem sprawy.

2. Stawki minimalne wynoszą 60 zł, w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego.

§ 12. 1. Stawki minimalne za prowadzenie spraw w postępowaniu apelacyjnym wynoszą:

- 1) przed sądem okręgowym - 50% stawki minimalnej, a jeżeli w pierwszej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny - 75% stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 60 zł;
- 2) przed sądem apelacyjnym - 75% stawki minimalnej, a jeżeli w pierwszej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny - 100% stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł.

2. Stawki minimalne za prowadzenie spraw w postępowaniu zażaleniowym wynoszą:

- 1) przed sądem okręgowym - 25% stawki minimalnej, a jeżeli w pierwszej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny - 50% stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 60 zł;
- 2) przed sądem apelacyjnym lub przed Sądem Najwyższym - 50% stawki minimalnej, a jeżeli w poprzedniej instancji sprawy nie prowadził ten sam radca prawny - 75% stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł.

3. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw z zakresu prawa pracy przed sądem apelacyjnym 100% odpowiednich stawek, o których mowa w § 11.

4. Stawki minimalne w postępowaniu kasacyjnym wynoszą:

- 1) za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej oraz udział w rozprawie przed Sądem Najwyższym - 75% stawki minimalnej, a jeżeli w drugiej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny - 100% stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł;

- 2) za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej oraz za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej - 50% stawki minimalnej, a jeżeli nie prowadził sprawy w drugiej instancji ten sam radca prawny - 75% stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł;
- 3) za udział w rozprawie przed Sądem Najwyższym - 50% stawki minimalnej, a jeżeli nie prowadził sprawy w drugiej instancji ten sam radca prawny, nie sporządzał i nie wniósł skargi kasacyjnej - 75% stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł.

5. Stawki minimalne w postępowaniu w sprawie stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wynoszą:

- 1) za sporządzenie i wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz udział w rozprawie przed Sądem Najwyższym - 75% stawki minimalnej, a jeżeli ten sam radca prawny nie prowadził sprawy przed sądem, od którego prawomocnego orzeczenia wniesiono skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem - 100% stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł;
- 2) za sporządzenie i wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia - 50% stawki minimalnej, a jeżeli ten sam radca prawny nie prowadził sprawy przed sądem, od którego prawomocnego orzeczenia wniesiono skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem - 75% stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł;
- 3) za udział w rozprawie przed Sądem Najwyższym - 50% stawki minimalnej, a jeżeli ten sam radca prawny nie prowadził sprawy przed sądem, od którego prawomocnego orzeczenia wniesiono skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem, nie sporządzał i nie wniósł skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia - 75% stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 120 zł.

6. Stawki minimalne w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym wynoszą:

- 1) za sporządzenie i wniesienie skargi konstytucyjnej oraz za stawiennictwo na rozprawie - 240 zł;
- 2) za sporządzenie i wniesienie skargi konstytucyjnej oraz za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia tej skargi - 120 zł.

"Rozdział 3a ⁽²⁾

Stawki minimalne w sprawach karnych i w sprawach o wykroczenia

§ 12a. 1. Stawki minimalne wynoszą w sprawie objętej:

- 1) dochodzeniem - 180 zł;
- 2) śledztwem - 300 zł.

2. Stawki minimalne za obronę wynoszą:

- 1) przed sądem rejonowym w postępowaniu szczególnym - 360 zł;
- 2) przed sądem rejonowym w postępowaniu w sprawach o wykroczenia - 180 zł;
- 3) przed sądem rejonowym w postępowaniu zwyczajnym lub przed wojskowym sądem garnizonowym - 420 zł;

- 4) przed sądem okręgowym jako drugą instancją lub przed wojskowym sądem okręgowym jako drugą instancją - 420 zł;
- 5) przed sądem okręgowym jako pierwszą instancją lub przed wojskowym sądem okręgowym jako pierwszą instancją oraz przed sądem apelacyjnym - 600 zł;
- 6) przed Sądem Najwyższym - 600 zł.

3. Stawki minimalne wynoszą za sporządzenie i wniesienie kasacji:

- 1) w sprawie, w której w pierwszej instancji orzeczenie wydał sąd rejonowy lub wojskowy sąd garnizonowy - 360 zł;
- 2) w sprawie, w której w pierwszej instancji orzeczenie wydał sąd okręgowy lub wojskowy sąd okręgowy - 600 zł.

4. Stawki minimalne wynoszą:

- 1) za czynności w sprawie o wznowienie postępowania oraz w sprawie o podjęcie postępowania warunkowo umorzonego - 360 zł;
- 2) za sporządzenie opinii o braku podstaw wniosku o wznowienie postępowania, za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia kasacji oraz braku podstaw do stwierdzenia nieważności orzeczenia w postępowaniu karnym - 360 zł;
- 3) za sporządzenie środka odwoławczego w wypadku, gdy sporządzający nie występuje przed sądem - 360 zł.

5. Stawki minimalne wynoszą za obronę w sprawach o wydanie wyroku łącznego - 120 zł.

6. Stawki minimalne wynoszą za prowadzenie spraw o odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub ukaranie, aresztowanie lub zatrzymanie, w tym spraw wynikających z przepisów o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego - 120 zł. Przepisu § 6 nie stosuje się.

7. Przepisy ust. 1-5 stosuje się odpowiednio do opłat za czynności w postępowaniu karnym i odpowiednio w postępowaniu w sprawach o wykroczenia pełnomocnika powoda cywilnego, pełnomocnika pokrzywdzonego, pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego lub oskarżyciela prywatnego.

§ 12b. 1. Stawki minimalne wynoszą za dokonanie określonej czynności procesowej w toku postępowania sądowego - 25% stawki minimalnej przewidzianej za obronę w sprawie, w której ta czynność ma być dokonana.

2. Stawki minimalne wynoszą za udział w posiedzeniu sądu dotyczącym przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania oraz rozpoznania zażalenia na zastosowanie lub przedłużenie tego środka zapobiegawczego - 50% stawki minimalnej.

3. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do opłat za dokonanie określonej czynności procesowej w toku postępowania sądowego przez pełnomocnika powoda cywilnego, pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego lub oskarżyciela prywatnego.

4. W przypadkach określonych w ust. 1-3 suma opłat za obronę lub reprezentowanie jednej osoby przez tego samego radcę prawnego nie może przekroczyć stawki minimalnej.

§ 12c. Stawki minimalne wynoszą za obronę przed sądem w postępowaniu wykonawczym:

- 1) w sprawie o odroczenie lub przerwę w wykonywaniu kary - 180 zł;
- 2) w sprawie o wykonanie warunkowo zawieszonej kary - 180 zł;
- 3) w sprawie o warunkowe przedterminowe zwolnienie lub odwołanie takiego zwolnienia - 120 zł;
- 4) za czynności związane z wykonywaniem kary ograniczenia wolności oraz wykonywaniem środków zabezpieczających - 120 zł;
- 5) za prowadzenie sprawy o zatarcie skazania lub ukarania - 120 zł;
- 6) za prowadzenie sprawy o ułaskawienie - 240 zł;
- 7) za pozostałe czynności w postępowaniu wykonawczym - 240 zł.

§ 12d. W sprawach, w których rozprawa trwa dłużej niż jeden dzień, stawka minimalna ulega podwyższeniu za każdy następny dzień o 20%.

§ 12e. Za obronę kilku osób lub reprezentowanie kilku osób pobiera się opłatę od każdej z tych osób.

Rozdział 4

Stawki minimalne w innych sprawach

§ 13. ⁽³⁾ (uchylony).

§ 14. 1. ⁽⁴⁾ (uchylony).

2. Stawki minimalne wynoszą w postępowaniu przed sądami administracyjnymi:

- 1) w pierwszej instancji:
  - a) w sprawie, której przedmiotem zaskarżenia jest należność pieniężna - stawkę obliczoną na podstawie § 6,
  - b) za sporządzenie skargi i udział w rozprawie w sprawie skargi na decyzję lub postanowienie Urzędu Patentowego - 600 zł,
  - c) w innej sprawie - 240 zł;
- 2) w drugiej instancji:
  - a) za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej oraz udział w rozprawie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym - 75% stawki minimalnej określonej w pkt 1, a jeżeli w drugiej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny - 100% tej stawki, w obu przypadkach nie mniej niż 120 zł,
  - b) za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej albo za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej - 50% stawki minimalnej określonej w pkt 1, a jeżeli nie prowadził sprawy ten sam radca prawny w drugiej instancji - 75% tej stawki, w obu przypadkach nie mniej niż 120 zł,
  - c) za udział w rozprawie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym - 50% stawki minimalnej określonej w pkt 1, a jeżeli nie prowadził sprawy w drugiej instancji ten sam radca prawny, nie sporządził i nie wniósł kasacji - 75% tej stawki, w obu przypadkach nie mniej niż 120 zł,

d) w postępowaniu zażaleniowym - 120 zł.

3. Stawki minimalne wynoszą w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Warszawie - sądem ochrony konkurencji i konsumentów w sprawach:

- 1) z zakresu ochrony konkurencji - 360 zł;
- 2) o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone - 60 zł;
- 3) z zakresu regulacji energetyki, telekomunikacji lub transportu kolejowego - 360 zł.

4. Stawka minimalna wynosi za prowadzenie sprawy w postępowaniu ze skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu sądowym oraz do przeprowadzenia i zakończenia bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy egzekucyjnej lub innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego - 120 zł.

Rozdział 5

Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, ponoszone przez Skarb Państwa

§ 15. Koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez Skarb Państwa obejmują:

- 1)⁵⁾ opłatę w wysokości nie wyższej niż 150% stawek minimalnych, o których mowa w rozdziałach 3-4, oraz.
- 2) niezbędne, udokumentowane wydatki radcy prawnego.

§ 16. Wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej powinien zawierać oświadczenie, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części.

§ 17. W sprawie cywilnej, w której kosztami procesu został obciążony przeciwnik procesowy strony korzystającej z pomocy udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, koszty, o których mowa w § 15, sąd przyznaje po wykazaniu bezskuteczności ich egzekucji.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 18. (uchylony).

§ 19. Traci moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 1997 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 154, poz. 1013, z 1998 r. Nr 159, poz. 1049 oraz z 2002 r. Nr 73, poz. 672).

§ 20. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 5 października 2002 r.

---

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 216, poz. 1676, z 2010 r. Nr 47, poz. 278, Nr 200, poz. 1326 i Nr 217, poz. 1429 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622 i Nr 142, poz. 830.

Przypisy:

¹⁾ § 2 ust. 1 zmieniony przez § 1 pkt 1 rozporządzenia z dnia 20 kwietnia 2015 r. (Dz.U.2015.617) zmieniającego nin. rozporządzenie z dniem 1 lipca 2015 r.

²⁾ Rozdział 3a dodany przez § 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 20 kwietnia 2015 r. (Dz.U.2015.617) zmieniającego nin. rozporządzenie z dniem 1 lipca 2015 r.

³⁾ § 13 uchylony przez § 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 20 kwietnia 2015 r. (Dz.U.2015.617) zmieniającego nin. rozporządzenie z dniem 1 lipca 2015 r.

⁴⁾ § 14 ust. 1 uchylony przez § 1 pkt 4 rozporządzenia z dnia 20 kwietnia 2015 r. (Dz.U.2015.617) zmieniającego nin. rozporządzenie z dniem 1 lipca 2015 r.

⁵⁾ § 15 pkt 1 zmieniony przez § 1 pkt 5 rozporządzenia z dnia 20 kwietnia 2015 r. (Dz.U.2015.617) zmieniającego nin. rozporządzenie z dniem 1 lipca 2015 r.